

Az uniós jegyzéken szereplő gerinces idegenhonos inváziós fajok humánus kezelése

Lepomis gibbosus
Naphal

Elterjedés

Korábban kedvelt hidegvízi akvárium hal volt, tógazdaságokba is rendszeresen telepítették. Az 1900-as évek legelején (1905-1910 között) Németországból került Magyarországra, az iharosi tógazdaságba. Az innen származó egyedek és utódai a Drávába és a Balatonba is eljutottak. Ezt követően nagyon gyorsan elterjedt a Duna egész vízrendszerében. Napjainkban országszerte találkozhatunk állományaival. Halszállítmányok közé keveredve, illetve csalihalként szállítva manapság is megtelepedhet újabb élőhelyeken.

Vonatkozó jogszabályok

- 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről
- 3/2001. (II. 23.) KöM–FVM–NKÖM–BM együttes rendelet az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól
- 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről
- 133/2013. (XII. 29.) VM rendelet a halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról

Kezelési intézkedések

Az adatlapon összefoglalt információk a *Kézikönyv az uniós jegyzéken szereplő gerinces idegenhonos inváziós fajok humánus kezelése* című kiadványból származnak [ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm], melyből további, még részletesebb információk nyerhetők a konkrét kezelési intézkedésekről, eddigi tapasztalatokról. A kézikönyvben leírt kezelési intézkedések végrehajtása előtt ajánlott azok alkalmazásának teljes körű áttekintése, beleértve a hatékonyságot, az állatok jólétére gyakorolt lehetséges hatásokat és mellékhatásokat, valamint a helyi körülmények, a rendelkezésre álló erőforrások és kapacitások figyelembevételét.

A kézikönyv használóit arra kérjük, hogy azokat a kezeléseket alkalmazzák, melyek állatjóléti szempontból a legkedvezőbbek, értelemszerűen a tagállamok saját jogszabályi körülményeit figyelembe véve, anélkül, hogy veszélyeztetnék az intézkedések hatékonyságát. Fontos, hogy az intézkedések a lehető legkisebb mértékű szenvedést okozzák az állatoknak, de figyelembe kell venni egyéb szempontokat is, mint például a költségek, igények, hasznok, a megvalósíthatóság és a közvélemény esetleges vélekedése.

Az állatjóléti hatások értékelése és kategorizálása:

	Általános hatás a jólétre (5 terület) Az intézkedés jólétre gyakorolt hatását értékeli, kivéve az állat tényleges megölését (ha az intézkedés az állat életének kioltásával jár)			Halálozás módja Az állat életének kioltásának módszerének jóléti hatását értékeli (ha az intézkedés az állat életének kioltásával jár)		
Kategória	Nincs hatás (0)	Enyhe – Mérsékelt hatás (1)	Súlyos – Extrém hatás (2)	Azonnali halál (nincs szenvedés) [0]	Nem azonnali halál (enyhe – mérsékelt szenvedés) [1]	Nem azonnali halál (súlyos – extrém szenvedés) [2]

Módszer	Cél	Hatékonyság és költségek	Állatjóléti hatások kategóriái	
			Általános hatás a jólétre	Halálozás módja
Őshonos ragadozók	Állomány-szabályozás / Elszigetelés	Egy tanulmány kimutatta, hogy a csuka (<i>Esox lucius</i>) betelepítése nem gátolta hatékonyan a naphal kolonizációját. Ezzel szemben egy másik vizsgálat azt állapította meg, hogy a naphal lényegesen nagyobb számban és sűrűségben fordult elő azokban a tavakban, ahol nem éltek, mint azokban, ahol éltek csukák.	(1) – (2)	[0] – [1]
Vízi akadályok – fizikai és nem fizikai	Gyors kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	A vizes élőhelyeknél lévő kifolyók esetében átjárható gátak alkalmazhatóak a terjedés megakadályozására, ezáltal is elősegítve a gyors kiirtást. Természetesen ennél a módszernél folyamatos karbantartási költségek merülnek fel. A nem fizikai, befolyókba telepített akadályok potenciálisan alkalmazhatók a terjedés megakadályozására ugyan, ezek azonban még korántsem 100%-ban hatékonyak, elsősorban a vízerőművekbe való bejutás megakadályozására alkalmasak. Ráadásul folyamatos üzemeltetési és karbantartási költségeket igényelnek, valamint rendkívül érzékenyek az áramkimaradásokra.	(0) – (2)	NA – [2]
Vízi élőhelyek kezelése – Tavak kiszáritása/lecsapolása	Gyors kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	A tavak kiszáritása/lecsapolása, kombinálva a kerítőhálós halászattal már eredményesnek bizonyult a naphal állományainak felszámolásában. Valószínűleg csak kisméretű és elszigetelt víztestekben valósítható meg eredményesen és költséghatékonyan.	(1) – (2)	NA
Halászati módszerek – beleértve a halászhálókat	Gyors kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	Egy spanyolországi tavon elektromos halászgéppel végzett halászat, kombinálva a kopolyúhálós halászattal igen hatékonynak bizonyult a naphal állományainak csökkentésében. Mivel az ilyen típusú intézkedéseket folyamatosan végezni/ismételni kell, ezért folyamatos költségekkel kell számolni. A módszer valószínűleg csak kisméretű és elszigetelt víztestekben valósítható meg eredményesen és költséghatékonyan. A szabadidős horgászat kulcsszerepet játszhat a naphal megtelepedésének korai észlelésében.	(2)	NA
Halászat elektromos halászgéppel	Gyors kiirtás / Állomány-szabályozás / Elszigetelés	Hatékony mintavételi eszköz, különösen nagyobb méretű egyedeknél hatékony. Jól kombinálható egyéb halászati módszerekkel (pl. varsák). Magyarországon az elektromos halászgéppel végzett tevékenység szigorú szabályok közé van szorítva, melyről alábbi honlapon lehet tájékozódni: halaszat.kormany.hu/halfogasi-engedelyek . Minél nagyobb egy vízfelület, annál kevésbé hatékony a módszer (nem beszélve a költség-hatékonyságról).	(1) – (2)	NA

Módszerek az elpusztításra/eltávolításra a megfogást követően

Módszer	Állatjóléti hatások kategóriái	
	Általános hatás a jólétre	Halálozás módja
Eutanázia injekcióval	(0) – (1)	[0] - [1]
Fogságban tartás	(1)	NA

Dátum: 2022.09.25.

Forrás

A kézikönyv az Európai Bizottság idegenhonos inváziós fajokat bemutató oldalán érhető el: ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm

Fotó forrása: *Lepomis gibbosus* Naphal © Matt Tillett CC BY-NC-ND 2.0

Felelősségi nyilatkozat: Ez a kérdőív a 07.027746/2019/812504/SER/ENV.D.2. számú szerződés keretében készült („Az idegenhonos inváziós fajok humánus kezelésére vonatkozó legjobb gyakorlatok meghatározása, értékelése, megosztása és terjesztése”). A bemutatott információk és vélemények nem feltétlenül minden részletre kiterjedőek és nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság, az IUCN, az APHA, az Eurogroup for Animals, az EAZA, a Newcastle University vagy az EAR hivatalos véleményét. A Bizottság nem garantálja a jelen dokumentumban szereplő adatok hitelességét. Sem a Bizottság, sem az IUCN, vagy az ő nevükben eljáró személyek, beleértve a dokumentumok szerzőit és az abban résztvevőket, nem vonható felelősségre az abban foglalt információk felhasználásáért. A sokszorosítása forrás megjelölésével engedélyezett.

Visszajelzés: Várjuk azokat a megjegyzéseket, amelyek elősegíthetik a dokumentum fejlesztését. Kérjük, észrevételeit e-mailben küldje el az ENV-IAS@ec.europa.eu e-mail címre.